

הרב אורי שרקי

אורות - אורות מלחמה, הקדמה

מתוך ספר אורות לראי"ה קוק

סיכום שיעור - עוד לא עבר את עריכת הרב

המלחמה היא נושא כאוב. היא נושא לדיונים רבים של הוגי- דעות במשך ההיסטוריה. רבים (בעיקר גויים) התעסקו בשאלה על עצם המלחמה, מהותה, משמעותה וכולי (1). יהודים העוסקים בענייני מלחמה זה נדיר, אף על פי שאי אפשר להתעלם מהמרכזיות הגדולה של המלחמה בחיי האדם. למרות שאצל מגדולי ישראל ישנן הערות פה ושם על מהות המלחמות, מעטים הם מגדולי ישראל שהקדישו לנושא חשיבה מרוכזת ומסודרת (2). "אורות המלחמה" זה ספרו של הרב קוק בענייני מלחמה (3). ספר זה נכתב ברובו (אם לא בכולו) במהלך מלחמת העולם הראשונה.

באותם הימים מעט לפני שהתחילה המלחמה הרב קוק יצא לחו"ל כי הוא רצה להשתתף בוועידה העולמית השנייה של "אגודת ישראל", שאלה הוזמן. באותם ימים בנו של הרב קוק הרב צבי יהודה קוק, כבר היה בחו"ל, משום שנסע ללמוד תורה בגרמניה. הייתה להם תקווה להפגש, אך עוד לפני שעלה בידם, פרצה מלחמת העולם הראשונה, והרב קוק בתור נתין רוסי נכלא בכלא הגרמני. לאחר זמן מה העבירו את הרב קוק לשוויצריה עם בנו והם שהו שם במשך שנה וחצי. במהלך אותם שנה וחצי אף אחד לא ידע איפה הם (חוץ מיהודי אחד שדאג לצרכיהם), ובמהלך אותה שנה וחצי הם למדו יחדיו את כל התורה כולה (4). לאחר השנה וחצי הללו נודע ליהודי אנגליה שהרב קוק נמצא בשוויצריה והם ביקשו ממנו שיכהן כ"רב קהילת מחזיקי הדת" בלונדון. הרב קוק הסכים לתפקיד, בתנאי אחד: שברגע שהוא יכול לחזור לארץ ישראל הוא חוזר. הרב קוק ישב שם עד אחרי המלחמה. במהלך המלחמה בזמן שכוחות אנגליה התקרבו לשערי ארץ ישראל היה דיון על הצהרת בלפור, והיו יהודים מגרמניה שהתנגדו מאוד לדיון משום שהם טענו שהיהדות איננה לאומית אלא היא דת בלבד. הם רצו לבוא לדבר בפני וועדות של הפרלמנט הבריטי אך הבריטים לא נתנו להם לבוא משום שהם היו אויבים (כי גרמניה הייתה במלחמה עם אנגליה). לעומת זה נתנו לרב קוק לדבר כי הוא היה נתין רוסי, (כידוע רוסיה הייתה בעלת ברית של הבריטים) וכך הפך הרב קוק לחלק מהמאבק המכריע לקבלת "הצהרת בלפור".

במהלך המלחמה הרב קוק היה מסתובב ב"הייד פארק", ושם הגה מחשבות עליונות על עולמות עליונים (שם הוא כתב את הספר "ריש מילין", ספר קטן בכמותו אך רב באיכותו), באותם הימים נכתב הספר "אורות המלחמה".

הרב קוק מבין שדרך המלחמה הזאת עם ישראל יחזור לבמה הפוליטית. הסבר: אם עושים חשבון כדי לראות מה התועלת שהייתה ממלחמת העולם הראשונה (כלומר: מה היא השיגה אחריה מה שלא היה לפנייה) רואים שהמאזן סך הכל שלילי: כמעט שישים (!) מיליון הרוגים באירופה, קטסטרופה עולמית וכולי. אפילו שלום עולמי המלחמה הזאת לא השיגה: כל ההסכמים שנחתמו בסופה כמו לא היו כעבור עשרים שנה, במלחמת העולם השנייה. מסקנה: מהמלחמה הזאת לא יצא שום דבר חיובי חוץ מהמנדט הבריטי על ארץ ישראל והצהרת בלפור (וחוץ מהמהפכה הבולשביקית ברוסיה). ומכאן מסיק הרב קוק: מלחמת העולם הראשונה הינה בעצם תעודת הכשלון של הנצרות, שהרי: הנצרות דיברה שנים רבות על עולם של אהבה, ואירופה הנוצרית היא זו שעשתה את שפיכות הדמים הגדולה במלחמת העולם הראשונה, מה שמוכיח את כשלונה של הנצרות.

משל למה הדבר דומה: למורה מצוין שחינך אותה כיתה ברציפות במשך שנים, ובמסיבת הסיום התרחש קרב סכינים בין חברי הכיתה. שואלים את המורה: זה החינוך שלך?! עונה המורה: אני אמרתי רק דברים טובים. המסקנה היא שישנה בעיה בחינוך שלו: איך זה שהוא אמר רק דברים טובים אבל התלמידים עושים דברים רעים?! כנראה, שיש בעיה

בחינוך. הנמשל: אם אירופה הנוצרית שדיברה כל הזמן על חסד ורחמים הגיעה למצב של מלחמת עולם, זוהי תעודת הכשלון של אותה התרבות. כלומר, הנצרות נכשלה.

הערות:

- (1) כגון: ניטצשה, רנאן וכולי.
- (2) הרמב"ם והרב קוק הם מהבולטים בגדולי ישראל שהתעסקו בנושא המלחמה.
- (3) "אורות" בשפתו של הרב קוק פירושו: "תפיסות" (הבנות). כלומר: הרב קוק מלמד אותנו הבנות חדשות בנוגע לענייני מלחמה.
- (4) שאלו פעם את הרב צבי יהודה: מה זאת אומרת "כל התורה כולה"? ענה להם הרב: "מה לא". כלומר: הם למדו ממש את כל התורה כולה.